

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องเทคนิคการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของหนังสือพิมพ์แนว
ประชานิยมเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งให้ได้คำตอบในเรื่องสภาพการณ์รวมถึงเทคนิค และวิธีในการ
รายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
สำหรับหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมโดยผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ

1.1.1 กลุ่มบรรณาธิการข่าว

1.1.2 กลุ่มผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ภาคสนาม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
(Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

กลุ่มที่ 1. บรรณาธิการข่าว ได้แก่

1. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวน 1 คน
2. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 1 คน
3. หนังสือพิมพ์ข่าวสด จำนวน 1 คน
4. หนังสือพิมพ์คมชัดลึก จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ภาคสนามคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการกำหนด
โควต้า (Quota random sampling) ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวน 10 คน ได้แก่

1. ผู้สื่อข่าวประจำกองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. ผู้สื่อข่าวประจำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ผู้สื่อข่าวประจำกองบังคับการตำรวจปราบปราม
4. ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาล
5. ผู้สื่อข่าวประจำรัฐสภา
6. ผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุข
7. ผู้สื่อข่าวสายการศึกษา
8. ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ
9. ผู้สื่อข่าวทีมเฉพาะกิจ
10. ผู้สื่อข่าวสายอาชญากรรม (ทีมตระเวน)

2. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 10 คน ได้แก่

1. ผู้สื่อข่าวประจำกองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. ผู้สื่อข่าวประจำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ผู้สื่อข่าวประจำกองบังคับการตำรวจปราบปราม
4. ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาล
5. ผู้สื่อข่าวประจำรัฐสภา
6. ผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุข
7. ผู้สื่อข่าวสายการศึกษา
8. ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ
9. ผู้สื่อข่าวทีมเฉพาะกิจ
10. ผู้สื่อข่าวสายอาชญากรรม (ทีมตระเวน)

3. หนังสือพิมพ์ข่าวสด จำนวน 10 คน ได้แก่

1. ผู้สื่อข่าวประจำกองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. ผู้สื่อข่าวประจำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ผู้สื่อข่าวประจำกองบังคับการตำรวจปราบปราม
4. ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาล
5. ผู้สื่อข่าวประจำรัฐสภา

6. ผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุข
7. ผู้สื่อข่าวสายการศึกษา
8. ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ
9. ผู้สื่อข่าวทีมเฉพาะกิจ
10. ผู้สื่อข่าวสายอาชญากรรม (ทีมตระเวน)

4. หนังสือพิมพ์พิมพ์เฉลี่ย จำนวน 10 คน ได้แก่

1. ผู้สื่อข่าวประจำกองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. ผู้สื่อข่าวประจำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ผู้สื่อข่าวประจำกองบังคับการตำรวจปราบปราม
4. ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาล
5. ผู้สื่อข่าวประจำรัฐสภา
6. ผู้สื่อข่าวสายสาธารณสุข
7. ผู้สื่อข่าวสายการศึกษา
8. ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ
9. ผู้สื่อข่าวทีมเฉพาะกิจ
10. ผู้สื่อข่าวสายอาชญากรรม (ทีมตระเวน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับบรรณาธิการข่าว

มีรายละเอียดประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาใช้หลักการใดในการพิจารณาข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำเสนอผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ในลักษณะข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญมากน้อยแค่ไหนกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมากน้อยแค่ไหน

- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มีการมุ่งเน้นในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมากน้อยแค่ไหน
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการฝึกอบรมหรือมีคำสั่งพิเศษให้ผู้สื่อข่าวภาคสนามมุ่งเน้นในการรายงานข่าวในลักษณะเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการพิจารณาความดีความชอบให้กับผู้ที่มีผลงานในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
- กองบรรณาธิการมีนโยบายอย่างไรกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- มีการวางแผนหรือกำหนดแผนการในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
- ข้อมูลข่าวสารประเภทไหนจึงถือว่าเป็นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- มีวิธีการอย่างไรเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาสู่การรายงานข่าวในเชิงสืบสวนสอบสวน
- ระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารประเภทบุคคลกับแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่นให้มีความสำคัญ หรือให้ความเชื่อถือกับแหล่งข้อมูลประเภทไหนมากกว่ากัน
- มีหลักในการพิจารณาอย่างไรว่าข้อมูลประเภทไหนที่จะนำไปสู่กระบวนการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- การรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมักจะมีผลกระทบกับภาคส่วนทางสังคม อาจเป็นไปได้ว่าจะเกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นกับทั้งแหล่งข่าว และตัวผู้สื่อข่าวของท่านเอง ท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยจากการทำงานของ ท่าน และแหล่งข่าวของท่าน
- ท่านคิดว่าควรจะมีองค์กรทางวิชาชีพ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกระทำในรูปแบบใดบ้าง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำงาน รวมทั้งการให้ความปลอดภัยในการทำหน้าที่รายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- มีวิธีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้มาอย่างไร ก่อนที่จะนำเสนอผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ ในลักษณะข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- มีวิธีการนำเสนออย่างไรให้ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากกว่าข่าวอื่น ๆ
- ใช้หลักการใดในการพิจารณา จัดวางตำแหน่งข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน ในหน้าหนังสือพิมพ์

- ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนอาจมีเนื้อหารุนแรง หรืออาจมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อย่างเช่น ข่าวเกี่ยวกับเด็ก ผู้หญิง ที่อาจได้รับความเสียหายภายหลังการรายงานข่าว ท่านมีหลักการ หรือวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ไม่เกิดผลกระทบต่อเรื่องดังกล่าว
- ท่านมีวิธีการคัดเลือกคำที่ใช้ในการรายงานข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งภาพ ประกอบอย่างไรเพื่อให้ข่าวได้รับความสนใจ รวมทั้งความเหมาะสมตามหลักจริยธรรม คุณธรรม ของสื่อมวลชน
- มีวิธีการอย่างไรที่จะป้องกันไม่ให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้อง จากแหล่งข่าวที่ ได้รับผลกระทบจากการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- หลังการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนในหนังสือพิมพ์แล้ว กองบรรณาธิการ มีการประเมินผลของข่าวที่นำเสนอไปหรือไม่ และขั้นตอนหลังจากนั้นมีการดำเนินการอย่างไร
- มีหลักพิจารณาอย่างไรว่าข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนชิ้นไหนที่ควรรายงานต่อ หรือยุติการรายงานข่าวชิ้นนั้น ๆ
- มีหลักในการพิจารณาอย่างไรว่าข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนชิ้นไหนประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว
- มีความคาดหวังอย่างไรกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
- แนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของหนังสือพิมพ์แนวประชา นิยมควรเป็นอย่างไร

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ภาคสนาม

มีรายละเอียดประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้รับคำสั่งหรือได้รับการมอบหมายใด ๆ เป็นพิเศษจากผู้มี อำนาจในกองบรรณาธิการให้ท่านทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมากองบรรณาธิการมีการจูงใจให้ท่านทำข่าวเชิงสืบสวน สอบสวนหรือไม่อย่างไร
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาท่านทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมากน้อยแค่ไหน เฉลี่ย จำนวนเท่าไรต่อปี
- ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาท่านพบอุปสรรคใดบ้างในการรายงานข่าวเชิงสืบสวน สอบสวน
- แรงจูงใจใดที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำให้ท่านตัดสินใจเลือกทำข่าวในลักษณะ เชิงสืบสวนสอบสวน

- ท่านให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมากน้อยแค่ไหน
- ท่านคิดว่าที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์ต้นสังกัดของท่านให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมากน้อยแค่ไหน
 - ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาท่านได้รับการฝึกอบรมสร้างความชำนาญในการรายงานข่าวในลักษณะเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่
 - ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาท่านเคยได้รับการพิจารณาความดีความชอบจากการมีผลงานการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
 - กองบรรณาธิการมีนโยบายหรือมีการกำหนดทิศทางให้ท่านทำข่าวในเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
 - ท่านวางแผนหรือกำหนดแผนการในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
 - ข้อมูลข่าวสารประเภทไหนจึงถือว่าเป็นข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
 - ท่านมุ่งเน้นในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนหรือไม่อย่างไร
 - ท่านมีวิธีการกำหนดประเด็นข่าวอย่างไรที่จะสร้างความแตกต่างจากสื่ออื่น ๆ
 - ท่านมีวิธีการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารอย่างไรว่าข้อมูลใดเหมาะที่จะทำข่าวหรือไม่ทำข่าว หรือข่าวใดควรเป็นข่าวรูทีน (ข่าวที่ทุกสื่อรายงานเหมือนกัน) ข่าวใดควรเป็นข่าวสืบ (ข่าวเดียว, ข่าวที่สื่อรายงานเพียงสื่อเดียว, ข่าวสืบสวนสอบสวน)
 - ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารประเภทไหนคือข่าวที่เหมาะสมจะทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
 - มีวิธีการอย่างไรเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาสู่การรายงานข่าวในเชิงสืบสวนสอบสวน
 - ระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารประเภทบุคคลกับแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่นให้ความสำคัญหรือให้ความเชื่อถือกับแหล่งข้อมูลประเภทไหนมากกว่ากัน
 - มีหลักในการพิจารณาอย่างไรว่าข้อมูลประเภทไหนที่จะนำไปสู่กระบวนการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
 - แหล่งข้อมูลข่าวสารใดที่ท่านคิดว่าจะเป็นแหล่งที่ทำให้ท่านได้มาซึ่งข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน
 - ท่านมีวิธีการอย่างไรในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งข่าว
 - ท่านมีการวางแผน หรือเตรียมการอย่างไรในการเสาะหาข้อมูลข่าวสาร

- แหล่งที่มาของข่าวสารของท่าน คือ ที่ใดบ้าง และท่านมีหลักการในการมองประเด็นข่าวอย่างไร

- การรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนมักจะมีผลกระทบกับภาคส่วนทางสังคม อาจเป็นไปได้ว่าจะเกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นกับทั้งแหล่งข่าว และตัวผู้สื่อข่าวเอง ท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยจากการทำงานของท่าน และแหล่งข่าวของท่าน

- ท่านคิดว่าควรจะมีองค์กรทางวิชาชีพ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกระทำในรูปแบบใดบ้าง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำงาน รวมทั้งการให้ความปลอดภัยในการทำหน้าที่รายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน

- มีวิธีการการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้มาอย่างไร

- ท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ได้มา เพื่อให้ได้รับความสนใจจากหัวหน้างาน จนได้รับคัดเลือกให้ข่าวของท่านตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์

- ท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ท่านไม่ถูกฟ้องจากแหล่งข่าวที่ได้รับผลกระทบจากการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของท่าน

- มีวิธีการนำเสนออย่างไรให้ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนได้รับความสนใจมากกว่าข่าวอื่น ๆ

- ข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนอาจมีเนื้อหารุนแรง หรืออาจมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อย่างเช่น ข่าวเกี่ยวกับเด็ก ผู้หญิง ที่อาจได้รับความเสียหายภายหลังการรายงานข่าว ท่านมีหลักการหรือวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ไม่เกิดผลกระทบต่อเรื่องดังกล่าว

- ท่านมีวิธีการคัดเลือกคำที่ใช้ในการรายงานข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งภาพประกอบอย่างไร เพื่อให้ข่าวได้รับความสนใจ รวมทั้งความเหมาะสมตามหลักจริยธรรม คุณธรรมของสื่อมวลชน

- หลังการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนผ่านหน้าหนังสือพิมพ์แล้ว ท่านมีการประเมินผลของข่าวที่นำเสนอไปหรือไม่ และขั้นตอนหลังจากนั้นมีการดำเนินการอย่างไร

- มีหลักพิจารณาอย่างไรว่าข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนชิ้นไหนที่ควรรายงานต่อหรือยุติการรายงานข่าวชิ้นนั้น ๆ

- มีหลักในการพิจารณาอย่างไรว่าข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนชิ้นไหนประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว

- มีความคาดหวังอย่างไรกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน

- แนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมควรเป็นอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

3.1 การทบทวนแนวคิดและข้อมูล เกี่ยวกับลักษณะ คุณค่า ความสำคัญ ความเป็นมา เทคนิคกระบวนการ ปัจจัยเงื่อนไข และรูปแบบการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของ หนังสือพิมพ์ภาษาไทยในปัจจุบัน โดยการทบทวนวรรณกรรม(Literature Review) เพื่อสรุปเป็น ประเด็นทำเป็นแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ 2 ชุด แยก ตามกลุ่มประชากร คือ 1.กลุ่มบรรณาธิการข่าว และ 2.กลุ่มผู้สื่อข่าวภาคสนาม

3.2 การสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวภาคสนาม เกี่ยวกับสภาพการณ์ เทคนิค และวิธีการรวมถึงแนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของหนังสือพิมพ์แนว ประชาชนนิยม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์จำแนกจัดหมวดหมู่ ข้อมูล (Clustering) ตามประเด็นที่ศึกษาแล้วทำการสรุปสิ่งที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยยึด คำสำคัญ (Key word) ที่แหล่งข้อมูลตอบหรือกล่าวตรงกันหรือใกล้เคียงกันหรือสอดคล้องกัน ประเด็น ใดที่กล่าวตรงกันหรือสอดคล้องกันหลายท่าน จะถือว่าเป็นประเด็นสำคัญมากจะสรุปไว้เป็นข้อแรก ๆ โดยในการนำเสนอจะยกคำกล่าวบางตอน (Quote) มาอ้างอิงประกอบไว้